

TÜRKİYE KARŞITI İTTİFAKIN LİBYA AÇMAZI

“

Koronavirüsün çatışma bölgelerine etkisi daha ziyade savaşı tarafların pozisyonlarını değiştirip değiştirmeyeceklerine yönelik olurken, kırılan ülkelerde ise salgının yaratabileceği olumsuz etkilerden endişe edilmektedir.

”

Doç. Dr. İsmail Numan Telci

ORSAM Başkan Yardımcısı

Son dönem Ortadoğu siyasetinin başlıca gündem maddesi olan Libya, Türkiye'nin dış politikasında da öncelikli konu haline gelmiştir. Öyle ki, koronavirüs salgınıyla mücadele ve Suriye ile Kuzey Irak'ta devam eden askerî angajmanlara rağmen 2020'nin ilk yarısında Ankara'nın en fazla mesai harcadığı konunun Libya olduğu söylenebilir. Bu durum, Libya'nın hem Türkiye'nin Ortadoğu siyaseti hem de Doğu Akdeniz'deki faaliyetleri açısından büyük önemi haiz olduğunu ortaya koymaktadır. Bu nedenle Türkiye, Libya'da uluslararası camia tarafından tanınan Ulusal Mütakat Hükümeti'nin (UMH) varlığını devam ettirmesi, Halife Haf-

ter güçlerine karşı üstünlüğünü koruması ve Libya'nın toprak bütünlüğünün korunmasına büyük önem vermektedir. Bu bağlamda yürüttüğü faaliyetlerde büyük bir başarı sağlayan Türkiye, Fayiz es-Serrac hükümetinin sahadaki varlığını güçlendirmesi ve ilerlemenin kalıcı hale gelmesi için diplomatik ve askerî desteğini sürdürmektedir.

“
Libya'da uluslararası meşruiyeti olan Fayiz es-Serrac yönetimindeki UMH ile anlaşmalar imzalayan Ankara, uluslararası hukuka uygun olmayacak girişimlerden uzak durmaktadır.”

Türkiye'nin Çok Yönlü Dış Politika Anlayışı

Türkiye'nin Libya başta olmak üzere son dönemde hayati önem attığı Suriye ve Doğu Akdeniz gibi konularda çıkarlarını korumada başarılı olmasında çok boyutlu bir dış politika yaklaşımı rol oynamaktadır. Bu noktada öncelikle sahada kazanılacak başarılarla odaklanılırken, bu uğurda her türlü imkan seferber edilmiş; uzun yıllar dış politikada göz ardı edilen askerî güç kullanımı da işlevselleştirilmiştir. Bunun yanında Türkiye'nin söz konusu angajmanlarında dikkat çeken bir diğer husus ise uluslararası hukuka uygunluktur. Suriye'de gerçekleştirdiği sınır ötesi operasyonlarda uluslararası hukuka uygun biçimde hareket eden Türkiye, Doğu Akdeniz'deki haklarını da yine aynı çerçevede korumaktadır. Libya'da uluslararası meşruiyeti olan Fayiz es-Serrac yönetimindeki UMH ile anlaşmalar imzalayan Ankara, uluslararası hukuka uygun olmayacak girişimlerden uzak durmaktadır. Türkiye'nin çok boyutlu dış politikasında öne çıkan bir diğer unsur da sahada ve masada gerçekleştirilen başarıların ulusal ve uluslararası kamuoyuna anlatılması ve hamlelerin kamuoyları nezdinde meşruiyet kazanmasının sağlanmasıdır. Bu bağlamda İletişim Başkanlığı'nın yürüttüğü faaliyetlere ilave olarak, TRT World ve Anadolu Ajansı'nın geniş kitlelere ulaşan yayınları ve düşünce kuruluşlarının faaliyetleri büyük önem taşımaktadır.

Türkiye'nin bu çok yönlü dış politikasının sahada kazanımları beraberinde getirmesi ve Ankara'nın nüfuz alanının genişlemesi, uzun

yıllardır Türk dış politikasından rahatsız olan ve Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan liderliğindeki dış politika hamlelerini akamete uğratmak isteyen bölgesel ve küresel aktörler tarafından endişeyle izlenmektedir. Aralarında Birleşik Arap Emirlikleri (BAE), Suudi Arabistan, Mısır, İsrail ve Fransa gibi ülkelerin bulunduğu bu aktörler siyasi ve ekonomik sıkıntılara rağmen Türkiye'nin dış politikada Ortadoğu ile sınırlı kalmadan vites büyütmesi ve birçok farklı coğrafyadaki angajmanlarını sürdürmesini ciddi bir hoşnutsuzlukla takip etmektedirler. Bu rahatsızlık gerek bahsi geçen aktörlerin sahadaki başarısız hamleleri etrafında yoğunlaşan iş birliklerine gerekse de resmî söylemlerine yansımaktadır. Yine benzer şekilde söz konusu rejimlerin kontrol ettiği veya fonladığı medya kanallarının yayınlarında da bu hoşnutsuzluk açık biçimde görülmektedir.

“
Libya'daki UMH güçleri Türkiye'nin de desteğiyle, BAE'nin kendi askerî unsurlarını da devreye soktuğu bu süreci başarılı bir şekilde püskürterek ülkenin stratejik noktalarında hakimiyetini sağlamıştır.

Türkiye Karşıtlığında Öne Çıkan Ülkeler

Türkiye karşıtı bölgesel politikaların sürdürülmesinde en fazla öne çıkan aktörün BAE olduğu söylenebilir. Özellikle 2011'deki Arap devrimlerini izleyen süreçte Türkiye ve BAE'nin bölgeye dair siyasi vizyonlarında farklılaşma yaşanırken, bu durum 2013'te Mısır'da yaşanan askerî darbeden sonra daha keskin bir hal almıştır. Her ne kadar iki ülke arasındaki ticari ilişkiler olumlu seyrini devam ettirdiyse de siyasi ilişkiler giderek

bozulmuştur. Öyle ki, Türkiye'de 15 Temmuz 2016'da gerçekleşen darbe girişimine BAE'nin finansal destek sağladığına dair iddialar ciddi biçimde gündeme gelmiştir. Bu girişim ilişkilerde bir dönüm noktası olmuştur. İzleyen süreçte iki ülke arasındaki gerilim farklı bölgelere ve sektörlere yayılarak devam etmiştir. Bu durum son olarak kendisini Libya sahnesinde açık biçimde göstermiştir. BAE tarafından desteklenen Halife Hafter idaresindeki silahlı unsurlar, Libya'daki meşru Fayiz es-Serrac hükümetini devirmek üzere geniş kapsamlı operasyonlar başlatmıştır. Ancak Libya'daki UMH güçleri Türkiye'nin de desteğiyle, BAE'nin kendi askerî unsurlarını da devreye soktuğu bu süreci başarılı bir şekilde püskürterek ülkenin stratejik noktalarında hakimiyetini sağlamıştır.

Türkiye karşıtı ittifakın en önemli iki bölgesel destekçisi ise Suudi Arabistan ve Mısır'dır. Suudi Ara-

bistan ile Türkiye arasındaki ilişkilerde dönüm noktası Kral Abdullah'ın 2015'in Ocak ayında hayatını kaybetmesi olmuştur. Ardından Kral Selman'ın göreve gelişi ve oğlu Muhammed bin Selman'ın veliyet prensliğe getirilmesi ile birlikte Riyad yönetiminin Türkiye'ye karşı hasmane tutumu daha belirgin hale gelmiştir. Bu durum 2018 yılında Suudi gazeteci Cemal Kaşıkçı'nın ülkesinin İstanbul'daki Suudi Arabistan Başkonsolosluk'unda öldürülmesinin ardından daha da kötüye gitmiştir.

Aynı şekilde Mısır da Türkiye karşıtı politikalarda merkezi bir konumda olmuştur. Nitekim sıklet olarak Türkiye ile kıyaslanabilmemesinin ihtimal dahilinde olduğu tek Arap ülkesi olan Mısır, 2013'teki askerî darbeden sonra doğrudan Ankara'ya karşı bir pozisyon almıştır. Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın BAE ve Suudi Arabistan'ın desteklediği ve dönemin Genelkurmay Başkanı Abdülfettah el-Sisi tarafından gerçekleştirilen darbeye kesin bir surette karşı çıkması, Türkiye ile Mısır arasında kalıcı hasarlara neden olan bir durumun yaşanmasına neden olmuştur. 2013'ten bu yana diplomatik ilişkiler en düşük seviyede gerçekleşirken, hemen her bölgesel meselede Mısır, Türkiye'nin çıkarlarına zarar vermek üzere bir siyaset izlemektedir. Bu durum son olarak kendisini Doğu Akdeniz ve Libya'daki gelişmelerde göstermektedir. Türkiye'nin Libya'da UMH ile olan yapıcı ilişkilerini ve Doğu Akdeniz'deki kazanımlarını tehdit olarak değerlendiren Mısır, yaptığı sert açıklamalar ve tehditlerle Türkiye'yi bölgedeki denklemin dışında tutmak istemektedir.

Son olarak gerek Suriye gerekse Libya'da Türkiye'nin daha aktif bir tutum içerisinde olması bu ülke siyasetlerinde etkisi olan Fransa'yı da ciddi anlamda rahatsız etmiştir. Türkiye'nin Suriye'ye yönelik Fırat Kalkanı, Zeytin Dalı, Barış Pınarı ve Bahar Kalkanı Operasyonlarını düzenlediği sırada en büyük tepkiyi gösteren ülkelerden olan Fransa, Ankara'nın Libya ve Doğu Akdeniz'deki kazanımları karşısında çaresiz kalmıştır. Türkiye'nin sahadaki ilerleyişini engelleyemeyen Paris liderliği, yukarıda sayılan üç ülke ile işbirliğine giderek Türkiye karşıtı bloğun Avrupa'daki temsilciliğini yapmaya başlamıştır. Tarihte Ortadoğu'daki en aktif dış güçlerden birisi olan Fransa'nın gelinen noktada bölgedeki aktörlere bel bağlayan bir politika izler hale gelmesi, Paris'in uluslararası siyasette düştüğü konumu da gözler önüne sermektedir. Fransa'nın Türkiye'ye olan öfkesinin temelinde Ankara'nın artan etkisinin Fransa'nın geçmişte nüfus sahibi olduğu bölgelere odaklanması ve Türkiye'nin girişimlerine paralel olarak Fransa'nın etkisinin giderek azalıyor oluşudur. Bu nedenle Paris'in gerek Doğu Akdeniz gerekse Libya siyasetinde Türkiye'yi doğrudan hedef alan bir tutum içerisinde olduğu söylenebilir.

Türkiye'nin önce Suriye daha sonra Doğu Akdeniz ve Libya'da elde ettiği kazanımlar şüphesiz Ankara'nın artık sadece masada müzakere edilecek bir aktörden ziyade sahada olayların seyrini değiştirebilecek bir güç haline geldiğini göstermektedir. Suriye'de Rusya ve İran'a, Doğu Akdeniz'de Yunanistan, Güney Kıbrıs Rum Kesimi ve İsrail'e, Libya'da da Mısır, BAE ve Suudi Arabistan'a rağmen bölgesel politikalarını uygulamaya geçiren ve hedeflerine büyük oranda ulaşan Türkiye, kendisini bölge siyasetinin en önemli aktörü olarak konumlandırma gayretindedir.

Ortadoğu politikalarını Türkiye karşıtlığı üzerinden inşa eden rejimler, bu düşmanca politikalar yerine bölgenin istikrara kavuşmasına adına yapıcı bir tutum izlemedikleri sürece karşılığında Ankara'yı bulmaya devam edeceklerdir. Türkiye, Ortadoğu'da demokratik, çoğulcu, özgürlükçü ve meşruiyetini halktan alan rejimlerin iktidarlara geldiği bir bölge vizyonundan vazgeçmeyecektir. Uzun yıllardır baskı rejimleri altında yaşayan bölge halkları, kalkınma ve refahın öncelendiği ve insan haklarının yüceltildiği bir Ortadoğu'da yaşamayı hak etmektedirler. ■